

Анализ

**на предизборните програми на основните
политически партии по отношение на климатичните
политики, енергетиката, справедливия преход
и други относими политики**

2022

1. Въведение

Този анализ представлява преглед на политическите предизборни програми на основните български партии и политически коалиции, участващи в парламентарните избори в 2022 г. Анализът е изготвен от експерта на “БлуЛинк” по климатични политики Пламен Пеев в рамките на проект "Насърчаване на промени в българското законодателство в областта на климата" с подкрепата на Европейската климатична фондация (European Climate Foundation). Изразените в него становища и заключения са на автора на анализа и не обвързват по никакъв начин Европейската климатична фондация.

Цел за устойчиво развитие 13 на ООН е *Борбата с климатичните промени* и ако не бъде постигната тя, постигането на останалите 16 цели¹ също е застрашено и дори неосъществимо. Важна подцел 13.2 е *Интегриране на мерки срещу изменението на климата в националните политики, стратегии и планиране*. Климатичните промени са глобална криза и предизвикателство за политиците в допълнение на настоящите кризи: войната в Украйна, енергийната криза, инфлацията, макар че адекватна и навременна политика и действия за преминаване към нисковъглеродна икономика и независимост от изкопаеми енергийни източници можеше да ни постави в по-благоприятно положение и при сегашните кризи.

Отношението на партиите в България към тази климатична криза преди изборите на 2 октомври и визията им за конкретни политики за решаването ѝ, изразени в предизборните им програми и изяви, може да ни даде предварителна представа за позицията им, когато тези политики се обсъждат като закони в новия парламент или се изпълняват от новото редовно правителство. Тези политики са важни за България, те са важни и за света, защото климатът облагодетелства всички, но и застрашава всички.

2. Аналитичен подход

При анализа на предизборните програми на партиите с шанс да влязат в парламента според мнозинството от социологическите анализи /МаркетЛинкс, Алфа Рисърч, Тренд/²: ПП, ГЕРБ, ДПС, БСП, ДБ, ИТН и Български Възход, разгледахме конкретно политиките в областта на климата, но и свързаните с тях политики в областта на енергетиката, справедливия преход като икономическо и социално измерение на последствията от преминаване към нисковъглеродна икономика, както и други политики, които влияят върху политиките по климата, напр. гори, транспорт, земеделие, дори туризъм. Предмет на

¹ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>

² <https://frognews.bg/novini/osem-partii-vlizat-parlamenta-sporod-izsledvane-sinpi.html>,
https://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2022/09/11/4388885_prognozite_za_vota_razdroben_parlament_trudni/

нашият изследователски интерес беше и въпросът дали партиите виждат необходимост от промяна на климатичното законодателство и стратегическите документи в тази област, за да се отговори на изискванията на Зелената сделка и [Европейския закон за климата](#).

В допълнение към информацията от предизборните програми, сме цитирали и изявления на представителите на партиите, особено в случаите, когато те не заявяват ясна позиция от изследваните теми в самите програми. За всяка от партиите е изготвена отделна таблица, в която са цитирани техните позиции по темата климат, енергетика, справедлив преход и всички други политики, чрез които те засягат по-общо темата за климатичните промени. Текстовете, цитирани в прегледа на програмите, са най-относителните примери като извадка от програмите и те информират нашия анализ и обосновават заключенията ни.

В случаите, когато програмите са с дълги описателни части и много подробни мерки, стремежът ни е бил да извлечем само най-релевантните текстове като цели, мерки и дейности по отделните политики, без да се губи общия смисъл и контекста, в който са предложени, и без да изброяваме детайлно всички други мерки и дейности, които нямат пряка връзка с изследваната тема.

Трябва също да отбележим, че програмите на партиите се различават диаметрално като обект на анализ, като някои партии имат обемни като анализ и политики програми, други са съвсем кратки, а партия “Български възход” дори все още няма своя програма.

3. Някои общи изводи

Първият ни извод е, че **темата за климата** напълно отсъства в програмите на партии като ДПС, “Възраждане” и “Български възход” (без собствена програма), а при други партии, където има елементи и заявка за климатични или свързани с климата политики, липсва визия за институционални реформи, законодателни промени и актуализации на стратегическите политики и документи, които да отговарят на съвременните реалности в политиката на ЕС, изразена в Европейската зелена сделка, вкл. целта за постигане на климатична неутралност до 2050 г., заложен в Европейския климатичен закон³.

Някои партии обсъждат **Зелената сделка** в програмите си - “допринасяне към целите по Европейската зелена сделка и постигане на целите на България по разходо-ефективен начин с отчитане на икономическото състояние на страната и справедливия преход” (ИТН). Но, от друга страна, сред партиите има дори противници на Зелената сделка, според заявеното от лидера на “Български възход” мнение за “стопиране на зелената сделка в Европа”⁴. Извън това крайно изявление, не открихме позиции, които да отричат

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R1119&from=EN>

⁴ <https://www.facebook.com/bgvazhod/> Статус във фейсбук страницата на партията.

климатичните промени или да се противопоставят на целите на европейската или национална политика по климата⁵.

Особено внимание отделихме да анализираме позициите на партиите относно необходимостта от **законодателни промени** в областта на климата, първо, защото това са позиции, които те могат да защитават в парламента като законодателен орган, независимо дали участват в изпълнителната власт и, второ, защото те задават правната рамка за прехода към нисковъглеродна икономика и климатична неутралност. В този смисъл, не открихме конкретно заявени позиции на партиите, освен обща позиция на ИТН за необходимостта от “комплекс от законодателни промени за енергетика, околната среда, регионалното развитие, горското стопанство, транспорт и др., насочени към постигане на въглеродна неутралност след 2050 г.”

Трябва да се отбележи, че партиите с изразена позиция по климатичните политики, предлагат многобройни и детайлни идеи **по-скоро в секторната политика по енергетика** (напр. насърчаване на производството и използването на енергия от възобновяеми енергийни източници, умни мрежи, електрически автомобили), и други свързани секторни политики, но не дават конкретни идеи с цели и мерки за развитието на климатичната политика като хоризонтална политика, с въздействие върху всички сфери на обществения живот.

Друг извод се налага от интереса на партиите в енергийните си политики към смекчаване на **социалните ефекти** на енергийната криза и справедливост. Такъв е примерът за въвеждане на законова дефиниция на понятието “енергийна бедност”, което да позволи адекватна и насочена подкрепа за тези, които се нуждаят от нея. ГЕРБ предлагат “изкореняване на енергийната бедност чрез премахване на причините, а не смекчаване на последиците ѝ” и “осигуряване на подходящи условия за живот в добре изолирани жилища с ефективно отопление за енергийно бедните.”

Важен индикатор за отношението на партиите към климата, климатичната неутралност и прехода към нисковъглеродна икономика е позицията им по темата за закриване на **въглищните електроцентрали**. Част от партиите са за “запазване на енергийния комплекс “Марица-Изток” и заетостта и доходите на хората в другите въглищни региони за възможно най-дълъг период” (ПП), за “удължаване максимално срока на въглищните централи” (БВ) и за “инвестиции в междинни технологии за удължаване на живота на въглищните централи и на производството на енергия от въглища при намаляване емисиите на въглероден двуокис” (ГЕРБ)⁶⁷. БСП предлага “нови зелени инвестиции в

⁵ Изразена например в Закона за предотвратяване на изменението на климата (ЗОИК), Интегрирания национален план в областта на енергетиката и климата (ИНПЕК), Националната стратегия за адаптация към изменението на климата.

⁶ Като ГЕРБ предлага и алтернатива със “създаване на водородна долина в района на Стара Загора/ Марица-Изток”.

⁷ Пак според фейсбук страницата на партия “Български възход”, лидерът ѝ Стефан Янев се застъпва за “удължаване максимално срока на въглищните централи”.

комплекса „Марица Изток“, а ДБ, по-общо, “преструктуриране на финансовата рамка за производството на електроенергия от изкопаеми горива до 2025 г”. ИТН предлага “разработване и приложение на национална стратегия за конверсия на въглищните региони във високотехнологични индустриални зони, с крайна цел постигане на устойчив

икономически растеж и откриване на нови работни места”, което е мярка и по темата за справедливия преход към нисковъглеродна икономика. ”Възраждане” и ДПС нямат ясно заявена позиция по темата в програмите си.

Адаптацията към измененията на климата и екстремните климатични явления като засушавания, наводнения, пожари по-скоро отсъства в програмите на партиите, макар да бяхме свидетели на опустошителни наводнения точно седмици преди изборите. По тази тема за ИТН приоритет е “стартиране на плавен преход към по-зелени политики по климат и околна среда за смекчаване на неблагоприятното въздействие върху човешкото здраве, екосистемите и икономиката и адаптиране към измененията на климата.”, а ГЕРБ ще се стреми към “активна превенция и борба с неблагоприятните последици от изменението на климата”.

4. Програмите на отделните партии

4.1. “Продължаваме промяната” (ПП)

По темата климат, ПП предвижда “ефективно планиране и постигане на глобалните, европейските и националните цели за ограничаване на негативните ефекти от изменението на климата, вземайки предвид специфичната национална ситуация и ниво на икономическо развитие.”

В областта на енергетиката ПП е формулирала темата като “Сигурна и достъпна енергия за домакинствата и бизнеса” с основните подтеми:

а) грижа за битовите и небитовите потребители на електроенергия и природен газ и мерки като:

- продължаване на програмите за енергийните компенсации за бизнеса и за ниска цена на електроенергията за потребителите. Стартиране на програма за компенсация на високите цени на природния газ;
- приемане за първи път на дефиниция за „енергийна бедност”, която да позволи адекватна и насочена подкрепа за тези, които се нуждаят от нея;
- широка национална програма за подпомагане на енергийнонеэффективно обновяване на жилищни и нежилищни сгради и въвеждане на олекотени административни процедури за кандидатстване и изпълнение като обслужване на едно гише;

б) осигуряване на енергийна сигурност и предвидимост, и мерки като:

- продължаване на политиката за запазване на енергийния комплекс Марица-Изток и заетостта и доходите на хората в другите въглищни региони, включително чрез

допълнително европейско финансиране и подкрепа за инвестиции, рекултивация и модернизация на съоръженията;

- приемане на законодателни промени и борсови правила за осигуряване на дългосрочни договори за електроенергия на поне 80% от потреблението в страната;

- изграждане на национална инфраструктура за съхранение на електроенергия, за да се гарантира сигурността и стабилността на българската електроенергийна система и която позволява енергията да се генерира тогава, когато е най-евтино;

в) развитие на собствените енергийни ресурси на България и мерки като:

- улесняване на присъединяването и на масовото използване на ВЕИ с цел намаляване зависимостта от вносни ресурси; финансиране на съоръжения за съхранение на енергия към тях, които ще балансират енергопотреблението, когато няма вятър и слънце; използване на европейско финансиране за тези проекти;
- ускоряване на процесите, свързани с изграждане на нови ядрени мощности, чрез които България да засили ролята си на износител на електроенергия;
- бърза рехабилитация на авариралите мощности на ПАВЕЦ „Чаира“ и приоритетно изграждане на проект „Яденица“;
- промяна и допълване на законодателството с цел развитие на ветроенергийни проекти в акваторията на Черно море (офшорни ветропаркове) и на рамката за управление на батерии;

Във връзка със справедливия преход, ПП се застъпва за запазване на енергийния комплекс “Марица-Изток” и заетостта и доходите на хората в другите въглищни региони за възможно най-дълъг период и за “финализиране на програмирането на Фонда за справедлив преход и неговото одобрение, за да се запази Стара Загора като енергийното сърце на България”.

Принципите, които ПП заявява и могат да подпомогнат политиките по климата са прозрачност и нулева толерантност към корупцията при управлението на българските природни ресурси и насърчаване на нисковъглеродна, енергийно ефективна и кръгова икономика.

4.2. ГЕРБ

По темата климат партията декларира, че ще работи в контекста на възприетите от нас (България) политики на Европейския съюз за постигане на цел за нулеви въглеродни емисии към 2050 г., за да се постигне една по-глобална цел към 2050 г. – интелигентни и климатично неутрални населени места в България.

В областта на енергетиката, ГЕРБ си поставя като цел Зелена енергия (Енергийна ефективност и декарбонизация) и предлага реформи и политики за:

- а) достъпна възобновяема енергия;
- б) съхраняване и управление на възобновяемата енергия;

- в) развитие на източниците на възобновяемата енергия;
- г) насърчаване на възобновяемата енергия в транспорта;
- д) спестяване на енергията (енергийна ефективност).

Друга цел за ГЕРБ в енергетиката е развитие на свободен пазар, с реформи и политики за:

- а) пълна либерализация на електрическия и газовия сектор;
- б) енергийна сигурност и свързване на българския пазар;
- в) борба с енергийната бедност. Защита на уязвимите потребители;
- г) децентрализация на енергийната система;
- д) запазване и реализиране на българския енергиен потенциал;
- е) мерки за преодоляване на кризата в енергетиката.

По отношение на справедливия преход, партията залага на разработване на модел за енергиен преход, на инвестиции в междинни технологии за удължаване на живота на въглищните централи и на производството на енергия от въглища при намаляване емисиите на въглероден двуокис, както и на инвестиции в нови крайни технологии (възобновяема енергия и водородни технологии), които да завършат енергийната трансформация. Герб предлага изготвяне на Планове за справедлив преход с активното участие на заинтересованите страни до края 2022 г. Всеки район, който ще бъде засегнат от прехода към чиста енергия, трябва да изготви собствен план, приложим към конкретните условия на местно ниво, който ще начертае необходимите инвестиции, мерки и реформи, за да няма загуба на работни места, затворени заводи и фалирали бизнеси.

Други мерки предвиждат създаване на индустриални зони, създаване на водородна долина в района на Стара Загора/Марица-Изток и обучение и преквалификация, със специални мерки за обучението и преквалификацията на хилядите работници в тежката индустрия, въгледобива и енергетиката, за да могат тези хора да използват опита и компетентността си и да се включат активно в новите технологии и инвестиции.

Отношение към климатичните политики е идеята за създаване на Фонд за декарбонизация, чрез който да се създаде модел за многократно оползотворяване на предоставен заеман ресурс за целите на мащабиране на всички мерки за енергийна ефективност.

В областта на **туризма** се предвиждат мерки за:

- а) нова стратегия „умно зелено“ за съвместно използване на защитени територии при опростени и ясни механизми на взаимодействие с контролните органи и МОСВ. За 24 месеца те предлагат да сложат край на „зеления рекет“.

б) създаване на национална програма, свързана с перспективите пред климатичната миграция и насърчаваща трайното заселване на граждани от страните-членки на ЕС.

в) Съвместно с браншовите камари да се създаде ефективен механизъм за прогнозиране и управление на кризи в туризма и за 24 месеца да се финансират изчерпателни научни проучвания за климатични, индустриални и социални рискове по области.

В сектор **“Земеделие и храни”** се предвижда мярка за адаптация на сектора към изменението на климата и управлението на кризи чрез диверсификация на системата за управление на риска. В сектор **“Гори”** се залага цел за развитие на иновативно горско стопанство, за устойчиво и интегрирано управление на горите и останалите територии в селските райони при условията на климатични предизвикателства и общите ангажименти на ЕС в обхвата на “зелените политики” и мерки за:

- обективно определяне на възможностите и приноса на горите за намаляване на въглеродния отпечатък на страната и постигане на целите на ЕС в стратегии за биоразнообразието и горите;
- разширяване на капацитета и компетенциите на структурите и служителите в горите за интегрирано, адаптивно управление на природните ресурси в условията на националните ангажименти за изпълнение на климатичните цели на ЕС до 2030 година.

4.3. Коалиция “Демократична България” (ДБ)

В програмата на ДБ има само общо позоваване на климатичните политики в контекста на осигуряване на достатъчни собствени приходи на ЕС при провеждане на общите политики, в т.ч. на **климатичните** и здравните политики, на общата политика по сигурност, на Европейския възстановителен план и на гаранционните/презастрахователни фондове за поддържане на общите социални политики на Съюза. Изграждането на устойчиво земеделско стопанство, което отговаря на потребностите на обществото, трябва допринася за опазване на околната среда и природните ресурси и преодоляване на климатичните промени и което води до развитие и просперитет на селските райони.

В областта на **енергетиката** се предвижда диверсификация на енергийните доставки, подобряване на правната и институционална рамка на сектора, демонополизация и намаляване на концентрацията, от което ще последват предвидимост и понижаване на разходите на населението и бизнеса, заздравяване на българската икономика и подобряване на състоянието на българската национална сигурност. Според ДБ, през следващите 10 години българската енергетика трябва да претърпи трансформация, като се превърне в модерен сектор от XXI век, позволяващ широката употреба на електрически автомобили, ВЕИ производство, умни мрежи и декарбонизирана икономика.

Демократична България предвижда да:

- изработи нова енергийна стратегия с хоризонт до 2050 г., в която ще заложи намаляването на емисиите на парникови газове, повишаването на енергийната ефективност, увеличението на дела на възобновяеми енергоизточници и осигуряването на минимум 15% ниво на междусистемна електроенергийна свързаност- подкрепи проекта на

НЕК ЕАД за изграждане на язовир „Яденица“ и за увеличаване обема на долния изравнител на ПАВЕЦ „Чаира“;

- реструктурира финансовата рамка за производството на електроенергия от изкопаеми горива до 2025 г.;
- развива производството на възобновяем водород чрез използване предимно на вятърна и слънчева енергия;
- подложи на преразглеждане на заключващи икономическото развитие проекти като „АЕЦ „Белене“ и „Козлодуй 7“, при внимателна преценка на всички аргументи „за“ и „против“, и ще обяви конкурс за безядрено използване на площадката на АЕЦ „Белене“;
- ограничи разходите за покупка на въглеродни емисии за всички засегнати дружества;
- работи за ограничаване на зависимостта от вноса на изкопаеми горива и ядрено гориво чрез изграждане на заместващи ВЕИ мощности.

По отношение на справедливия преход, ДБ залага на нови работни места, ориентирани към бъдещето, и продължаващо обучение за придобиване на уменията, необходими за зеления преход.

Коалицията предвижда свързани с климата мерки, с които да:

- стимулира бизнеса, особено МСП, за преминаване към кръгови модели на създаване на стойност и за намаляване на екологичния им отпечатък;
- поощри домакинствата за намаляване на отпадъците, многократната им употреба и рециклиране и за участие в споделени модели на потребление;
- работи за трайно подобряване на качеството на въздуха в населените места, като:
- засилим контрола върху индустриалните източници на замърсяване и актуализираме санкциите;
- стимулира използването на ВЕИ и изграждането на малки децентрализирани топлофикации, както и максимално ще ограничим отоплението с твърди горива и нерегламентираното изгаряне на всякакви горими вещества и ресурси;
- постепенно електрифицира градския транспорт и създаде условия за устойчива мобилност, велотранспорт и електромобилност;
- намаляване на въглеродния отпечатък на селскостопанските дейности.

4.4. БСП

БСП си поставя в сектор “Околна среда и зелена икономика” като цел постигане на зелена икономика за устойчиво намаляване на въглеродните емисии, която включва задължение на индустрията с високи въглеродни емисии ежегодно да финансира залесителни и/или рекултивационни дейности.

В сектор “Енергетика” е заложена цел: Социална и зелена енергетика на България, с мерки:

- дейности за изграждане на възобновяеми енергийни източници с акцент върху хидроенергийния потенциал на р. Дунав;
- развитие на българската ядрена енергетика. Приоритетно изграждане на нова атомна централа в Белене. Поддържане, модернизация и развитие на ядрените

мощности в АЕЦ „Козлодуй“. Проучване и използване на технологии за внедряването на малки модулни реактори;

- стимулиране разработването и внедряването на технологии, използващи водород;

- подчиняване либерализацията на енергийния пазар в интерес на хората. Гарантиране доставките на енергия за „енергийно зависимите“ потребители;
- огромен скок и радикална промяна в областта на енергийната ефективност чрез превръщането ѝ в общонационална задача;
- законодателни стимули за всеки български гражданин и търговско дружество, които допринасят за енергийната ефективност.

Отношение към справедливия преход имат мярката в сектора на енергетиката за нови зелени инвестиции в комплекса „Марица Изток“ и намаляване цената на електроенергията и целта в сектора на околната среда и зелената икономика за държавен ангажимент за намаляване на енергийната бедност и постигане на чиста природа и здрави хора.

Други мерки в сектора на околната среда и зелената икономика, които имат отношение към климата са:

- разширяване на системата за контрол на качеството на водите. Инсталации за пречистване на питейни води;
- План за залесяване на обезлесените територии около реките и язовирите;
- разширяване на системата за контрол на качеството на атмосферния въздух в 100-те населени места с най-много жители и всички национални курорти;
- държавата като собственик ще извършва санитарната и промишлената сеч и залесяването в държавните гори чрез държавните горски предприятия;
- компесаторно залесяване на територии, засегнати от незаконни сечи и при изграждане на нова пътна инфраструктура поне колкото площта, покрита от нови пътища;
- план за възстановяване на унищожени влажни зони по поречието на р. Дунав;
- безвъзмездно държавно финансиране на общинските програми за подобряване качеството на въздуха, за сметка на 5% до 10% от преизпълнението на приходите в бюджета и/или бюджетни икономии, но не по-малко от 100 млн. лева годишно.

4.5. ДПС

Партията няма в програмата си политики, цели и мерки относно климата и справедливия преход. Единствено в сектора на енергийната политика се предвиждат мерки за:

- осигуряване на стабилност и диверсификация на енергийната система без това да е в ущърб на гражданите;
- енергийна диверсификация на страната чрез намаляване и ликвидиране на енергийната зависимост от Русия;
- осигуряване стабилност на енергийната система – газове и петролни доставки на максимално добри цени без посредници;
- запазване цените на ел. енергията за населението;

- компенсиране цените на ел. енергията за бизнеса;
- фиксиране на пределни цени на горивата;
- помощи за хората, които се отопляват с дърва чрез пълна компенсация на нарастването на цените на дървата за огрев.

Трябва да се отбележи, че през април 2021 г. евродепутатите на ДПС са изразили своя поглед върху Зеления пакт и неговото многопластово приложение, вкл. и позиция за справедливия преход. Според тях, "важен елемент на Зелената сделка за България и други страни членки на ЕС, зависими от изкопаемите горива и особено въглищата, е Механизмът за справедлив преход, който има амбицията да подкрепи районите в преход към зелени решения. Двата компонента на Механизма - Фондът за справедлив преход и Механизмът за общински кредити са с ясни цели и дават възможност за премерени, балансиращи решения за технологични промени, социална сигурност и гъвкави инвестиции на местните власти. В координация с Националния план за възстановяване и устойчивост, плановете на районите в преход биха могли да гарантират плавен зелен преход за регионите в България. Необходимо е управленско усилие, необходими са ясни послания към работещите в минната индустрия и топлоелектрическите централи, необходимо е управленско самочувствие и визия. Само при тези условия Механизмът за справедлив преход ще изиграе своята роля в общия контекст на Зелената сделка"⁸.

4.6. ИТН

Партията има ясна позиция по климатичните политики, може би най-подробна и добре разписана в сравнение с другите партии. В областта на опазване на околната среда е заложен като приоритет стартът на плавен преход към по-зелени политики по климат и околна среда за смекчаване на неблагоприятното въздействие върху човешкото здраве, екосистемите и икономиката и адаптиране към измененията на климата. Според ИТН, това допринася към целите по Европейската зелена сделка и постигане на целите на България по разходо-ефективен начин с отчитане на икономическото състояние на страната и справедливия преход.

Конкретните начини за постигането на приоритета са:

- промяна в курса на развитие и преговорите по политиките по климат и околна среда;
- преглед и по-добро прилагане на законодателството по климат и околна среда;
- прозрачно, ефективно и целево използване на предвидените финансови механизми;
- повишаване на административния капацитет.

Средствата за постигане на целта са комплекс от законодателни промени за енергетика, околната среда, регионалното развитие, горското стопанство, транспорт и др., насочени към **постигане на въглеродна неутралност** след 2050 г.

В сектор "Енергетика" заложените приоритети са:

---

⁸ [Зеленият пакт- амбициозна стратегия с многопластово приложение. ДПС \(април 2021\)](#)

- нова балансирана политика в областта на енергетиката в рамките на Национална доктрина за енергийно развитие. Съкращаване на вредните емисии в интерес на обществото и в съответствие с актуализираната за България европейска "Зелена сделка";
- запазване ролята на ядрената енергетика в съответствие с новите реалности в геополитически план;
- оздравяване на структуроопределящите държавни енергийни дружества, осигуряване спазването на пазарни принципи и въвеждане на механизми за справяне с корупцията;
- разработване и приложение на механизъм на национално ниво за защита на енергийно уязвимите домакинства при предстоящата либерализация на пазара;
- хармонизиране на националното законодателство с актуалните енергийни политики и целите в Националната доктрина за енергийно развитие.

Предвиждат преглед на енергийните политики, стимулиране развитието на зелена енергетика, запазване ролята на диверсифицирана ядрена енергетика, поощряване превръщането на индивидуалните потребители в производители на зелена енергия, разнообразяване на газовите доставки и проучване за собствен добив.

ИТН предлагат разработване и приложение на национална стратегия за конверсия на въглищните региони във високотехнологични индустриални зони, с крайна цел постигане на устойчив икономически растеж и откриване на нови работни места. Това ще стане чрез постепенно заместване на въглищните ТЕЦ с високоефективни блокове, нови мощности на ВЕИ на освободените и рекултивирани минни табани, комбинирано производство на водород.

Допълнително, в тематична област "Околна среда", свързани с климата приоритети са:

- засилен управленски и контролен ресурс към опазването, поддържането и възстановяването на биоразнообразието и екосистемите;
- предприемане на спешни мерки и разработване на дългосрочни политики за подобряване на качеството на атмосферния въздух на територията на страната;
- развиване на националната система за мониторинг на околната среда и ще повишаване на информираността на всички заинтересовани, обществото и гражданите относно изпълнението на целите и политиките за опазване на околната среда, в т.ч. и публичния достъп до екологична информация.

4.7. Партия "Възраждане"

В програмата на партията не открихме климатични политики, цели и мерки, вкл. и относно справедливия преход. В сектор "Енергетика" са посочени конкретни мерки:

1. Разработване на дългосрочна национална доктрина за развитието на енергетиката;
2. Реформиране на ДКЕВР, НЕК и БЕХ;
3. Преразглеждане на тарифите и ефективно държавно регулиране на цените на доставка на електроенергия;

4. Стриктен контрол над монополистите и строго санкциониране при всяко нарушение;
5. Регулиране на изкупните цени на „зелената“ енергия и произвежданата от ТЕЦ-1 и ТЕЦ-3 в „Марица-изток“, които облагодетелстват основно олигархичните кръгове около Иво Прокопиев и Цветелина Бориславова, респективно – служат за износ на национален доход, като същевременно правят неефективна и непродаваема добитата у нас енергия и товарят сметките на бизнеса и домакинствата;
6. Разработване и подпомагане на производството и използването на микро и мини енергодобивни съоръжения и системи за енергийна независимост на малки жилищни, селско стопански и производствени обекти, така че всяко, дори малко предприятие и домакинство да могат да участват в добива и разпределението на енергия;
7. Стимулиране на влизането на нови – средни и малки участници на пазара на електроенергия в етапите производство, пренос и разпределение, така че настоящите монополисти постепенно да губят монополното си положение;
8. Стимулирането на нови технологии, които позволяват по-голям ефект при добива на енергия от единица енергоносител, би могло да доведе до разработването и нови, неефективни към момента находища на енергийни носители;
9. Обратно изкупуване на дистрибуторските мрежи от държавно контролирани дружества.
10. Възстановяване на проектите, транзитиращи енергоносители, след почистването им от корупционните наслоения върху тях. Участие в транснационални транзитиращи системи, при запазване на националния интерес;
11. Изграждане на система от стимули и санкции с цел въвеждане на ресурсоспестяващи и щадящи природата технологии при производството и консумацията на електроенергия
12. Ефективно използване на алтернативни източници за отопление – заводи за изгаряне на битови отпадъци, термални минерални води и т. н.

В сектор “Екология” са предвидени мерки с отношение към климата като:

- държавна стратегия за изграждане на мрежа за обществен, високо екологичен транспорт в градовете;
- контрол на чистотата на настилките на улиците - с цел предотвратяване на праховото замърсяване на въздуха;
- данъчни облекчения за използване на екологични превозни средства – както електрически, така и работещите на природен газ и метан;
- държавна стратегия за масово въвеждане на икономично и екологично отопление;
- държавна политика за залесяване на вече обезлесени райони. Контрол върху промишления дърводобив. Контрол върху ниско-технологичните производства.

4.8. “Български възход”

Партията не е публикувала програма и в изявление на нейния лидер Стефан Янев в Козлодуй се твърди, че партията е за нови ядрени мощности в Козлодуй и Белене, удължаване максимално срока на възлищните централи и стопиране на зелената сделка в Европа." (източник: фейсбук страница на партията)

5. Заключение

В заключение, дали програмите отговарят на истинските намерения и трайни позиции на партиите или са моментно отражение на мненията и приноса на конкретни експерти и са написани набързо, в предизборната напревара, ще се разбере от техните позиции при обсъждане на законопроектите в парламента и при преговорите на партиите за управленска програма и за съставяне на правителство. Едно е заявиш позиция преди избори, а друго е да я защитиш след това в парламента или в изпълнителната власт. Нашият анализ не откри в анализирани програми партия, за която климатичната политика е първостепенен приоритет, който те биха защитавали на всяка цена. По-скоро, обратното, някои партии застават твърдо зад антиклиматични мерки като “удължаване максимално срока на въглищните централи”, логична позиция поради краткосрочния социален ѝ ефект и желанието да се харесат на избирателите от засегнатите региони.

Програми на партии (извлечение)

Партия “Продължаваме Промяната” - https://promeni.bg/programa/ Цели и мерки, определени в предизборната програма на партията и в предизборните изявления на нейни представители	
Климат	Ефективно планиране и постигане на глобалните, европейските и националните цели за ограничаване на негативните ефекти от изменението на климата , вземайки предвид специфичната национална ситуация и ниво на икономическо развитие.

Енергетика	<p>Тематична област “Сигурна и достъпна енергия за домакинствата и бизнеса”</p> <p>Грижа за битовите и небитовите потребители на електроенергия и природен газ Продължаване на програмите за енергийните компенсации за бизнеса и за ниска цена на електроенергията за потребителите. Стартиране на програма за компенсация на високите цени на природния газ; Приемане за първи път на дефиниция за „енергийна бедност“, която да позволи адекватна и насочена подкрепа за тези, които се нуждаят от нея; Въвеждане на две тарифи за цената на тока и парното. Първата тарифа следва да покрива базово потребление на по-ниска цена; Широка национална програма за подпомагане на енергийноефективно обновяване на жилищни и нежилищни сгради и въвеждане на олекотени административни процедури за кандидатстване и изпълнение като обслужване на едно гише; Намаляване на разходите на домакинствата чрез подкрепа за термопомпи и инсталации за енергия по покривите, включително чрез разработване на различни иновативни методи за финансиране; Улесняване на тромавите процедури за инсталации за собствено ползване за бизнеса и подкрепа за въвеждането на енергийноефективни решения; Подкрепа за общините чрез енергийноефективни системи за улично осветление чрез подписване на договори за обновяване на обществени осветителни системи.</p> <p>Осигуряване на енергийна сигурност и предвидимост</p> <p>Въвеждане в търговска експлоатация на междусистемната газова връзка Гърция-България с цел дългосрочно получаване на азерски газ на ниски цени; Поддържане на интензивно международното сътрудничество с всички потенциални доставчици за осигуряване на енергийни доставки и намаляване на цените на енергийните ресурси; Продължаване на политиката за запазване на енергийния комплекс Марица-Изток и заетостта и доходите на хората в другите въглищни региони, включително чрез допълнително европейско финансиране и подкрепа за инвестиции, рекултивация и модернизация на съоръженията; Приемане на законодателни промени и борсови правила за осигуряване на дългосрочни договори за електроенергия на поне 80% от потреблението в страната; Завършване на свързването на пазара на електроенергия за „ден напред“ и в рамките на деня с Румъния и Гърция; Изграждане на национална инфраструктура за съхранение на електроенергия, за да се гарантира сигурността и стабилността на българската електроенергийна система и която позволява енергията да се генерира тогава, когато е най-евтино; Запълване на съществуващия капацитет на газохранилището в Чирен. Провеждане на прозрачна процедура и изпълнение на проекта за удвояване капацитета на газохранилището в срок до декември 2024г.; Прозрачност в управлението на енергийния сектор и публичните дружества с цел намаляване на разходите в сектора.</p> <p>Развитие на собствените енергийни ресурси на България Улесняване на присъединяването и на масовото използване на ВЕИ с цел намаляване зависимостта от вносни ресурси. Финансиране на съоръжения за съхранение на енергия към тях, които ще балансират енергопотреблението, когато няма вятър и слънце; използване на европейско финансиране за тези проекти; Създаване на условия за инвестиции и развитие на геотермалния потенциал на България с цел изграждане на чисти базови мощности на базата на собствени природни ресурси;</p>
------------	--

	<p>Ускоряване на процесите, свързани с изграждане на нови ядрени мощности, чрез които България да засили ролята си на износител на електроенергия;</p> <p>Осигуряване на алтернативни доставчици на ядрено гориво с цел гарантиране на националната сигурност на страната;</p> <p>Бърза рехабилитация на авариралите мощности на ПАВЕЦ „Чаира“ и приоритетно изграждане на проект „Яденица“;</p> <p>Промяна и допълване на законодателството с цел развитие на ветроенергийни проекти в акваторията на Черно море (офшорни ветропаркове) и на рамката за управление на батерии;</p> <p>Проучване и оценка на хидроенергийния потенциал на територията на България.</p>
Справедлив преход	<p>Запазване на енергийния комплекс “Марица-Изток” и заетостта и доходите на хората в другите въглищни региони за възможно най-дълъг период.</p> <p>Продължаване на политиката за запазване на енергийния комплекс “Марица-Изток” и заетостта и доходите на хората в другите въглищни региони, включително чрез допълнително европейско финансиране и подкрепа за инвестиции, рекултивация и модернизация на съоръженията.</p> <p>Финализиране на програмирането на Фонда за справедлив преход и неговото одобрение, за да запазим Стара Загора като енергийното сърце на България.</p>
Сектори с отношение към климатичните политики	<p>Тематична област “Чиста Природа”</p> <p>Запазване на здравето на гражданите и на богатството на българските гори, води, планини и плажове;</p> <p>Чиста природа означава чист въздух, чиста вода и градове без отпадъци;</p> <p>Прозрачност и нулева толерантност към корупцията при управлението на българските природни ресурси;</p> <p>Насърчаване на нисковъглеродна, енергийно ефективна и кръгова икономика.</p>

<p>Партия “ГЕРБ” - България след кризите- план за възстановяване</p> <p>Цели и мерки, определени в предизборната програма на партията и в предизборните изявления на нейни представители</p>	
Климат	<p>Съжителство в зелено</p> <p>Водеща дългосрочна цел и визията ни за „съжителство в зелено“ занапред е предопределена от желанието ни да оставим след себе си комфортна среда за живот на нашите деца.</p> <p>КАК ще го постигнем?</p> <p>Ще работим в контекста на възприетите от нас политики на Европейския съюз за постигане на цел за нулеви въглеродни емисии към 2050 г., осигуряване на чист въздух в населените места, на чиста питейна вода до всеки дом, на зелена обкръжаваща ни среда и зелен транспорт, за оползотворяването на отпадъците в нови технологии и създаване на кръгова икономика, за опазване на биоразнообразието на флората и фауната, грижа за защитени зони и тези включени в „Натура 2000“. Всичко това - съвкупно и дигитално обвито от „интернет на нещата“ (IoT – internet of things). За да постигнем една по-глобална цел към 2050 г. – интелигентни и климатично неутрални населени места в България (Green U-cities).</p> <p>Ще надграждаме законодателството. Считаме, че фокус в инициативите ни за нормативни изменения следва да бъдат:</p> <ul style="list-style-type: none"> - улесняването на административния режим за нови ВЕИ мощности, както за собствено потребление и производство (prosumers), така и за бизнеса; - обособяване на конкретни зони (go-to areas), в които изграждането на ВЕИ проекти да се случва по по-опростена процедура и при по-ниски изисквания за оценка на въздействието; - включване в европейската инициатива за соларни покриви, чрез въвеждане на изискване за поставяне на соларни панели върху покривните пространства на всички нови сгради с етажна

	<p>площ повече от 250 кв.м; - залагане на цел от изграждане на поне една енергийна общност във всеки български град с население над 10 000 души; - приемане на законодателство за изграждане на Агро - ВЕИ проекти по примера на немските Agri - PV, при които земеделски земи едновременно се използват и за производство на възобновяема енергия; например: чрез поставянето на соларни панели върху парници или над култури, които нямат нужда от твърде много светлина, като картофи; - поставяне на фокус върху „зелените умения“ на работници и специалисти във ВЕИ сектора, за които търсенето ще нараства с много бързи темпове, чрез насърчаване на специални магистърски програми с практически фокус по примера на European Battery Alliance (EBA) Academy в Айндховен, Холандия; - създаване на стимули за браншовите съсловия за влагане на иновативни екологични технологии при проектирането, строителството, в т.ч. и при използваните материали.</p> <p>Политика в сектор “Околна среда”, по приоритет “Зелена България” Активна превенция и борба с неблагоприятните последствия от изменението на климата (наводнения, засушавания, ерозия на почвите, свлачища, горски пожари) чрез обучение и подготовка в регионалните центрове за обучение, реакция при кризи и бедствия, осигуряване на спасителна техника.</p>
Енергетика	<p>Енергетика Цел - Зелена енергия (Енергийна ефективност и декарбонизация) Реформи и политики</p> <p>Достъпна възобновяема енергия</p> <ul style="list-style-type: none"> • Създаване на рамка за развитието на общности от възобновяема енергия Такива независими общности, в които потребителите се обединяват, произвеждат и потребяват собствена възобновяема енергия, са бъдещето на енергийната система. • Стимулиране на използването на възобновяема енергия в сградите • Обслужване на едно гише за инвеститори • Осигуряване на пазар за гаранции за произход за зелена енергия • Насърчаване на възобновяема енергия в отоплението и охлаждането <p>Съхраняване и управление на възобновяемата енергия</p> <ul style="list-style-type: none"> • Увеличаване капацитета на мощностите за балансиране на енергийната система. • Увеличеният капацитет ще балансира излишъците и недостига в системата, ще позволи оползотворяването на възобновяема енергия и ще гарантира сигурността на системата при аварийно отпадане на мощности. • Дигитализация на електропреносната мрежа. <p>Развитие на източниците на възобновяемата енергия</p> <ul style="list-style-type: none"> • Пътна карта за производство на водород от възобновяема енергия • Инвестиции в пилотни проекти за геотермална, хидротермална енергия и отпадна топлина и студ • Инвестиции в производство на водород • Инвестиции в пренос на водород <p>Насърчаване на възобновяемата енергия в транспорта</p> <ul style="list-style-type: none"> • Създаване на условия за ускорено изграждане на инфраструктурата за зареждане на електрически и хибридни автомобили. • Електрификация на обществения транспорт. <p>Спестяване на енергията (енергийна ефективност)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Намаляване на загубите в мрежата • Продължаване и надграждане на Програмата за саниране на жилищни сгради • Енергийни спестявания за енергийно бедните • Обществените сгради като пример за енергийна ефективност

- Енергийна ефективност в сградния фонд на индустрията
- Изграждане на екологично самосъзнание и информираност за предимствата на зелената енергия

Цел - Свободен пазар
Реформи и политики

Пълна либерализация на електрическия и газовия сектор

- Завършване на реформата по либерализация на пазара на електрическа енергия
- Въвеждане на механизъм за капацитет за гарантиране на енергийната сигурност на страната
- Обединение на българските електроенергийни пазари с тези в ЕС и в региона на Западните Балкани
- Увеличаване на ликвидността на „Газов хъб Балкан“

Енергийна сигурност и свързване на българския пазар

- Изграждане на междусистемната газова връзка България – Сърбия IBS
- Довършване и въвеждане в търговска експлоатация на междусистемната газова връзка с Гърция
- Продължаване на рехабилитацията, модернизацията и разширението на националната газопрееносна мрежа, включително до нови региони и изграждане на нови компресорни станции
- Изграждането на терминал за втечен природен газ (LNG) до Александруполис
- Разширение на инфраструктурата за съхранение на природен газ чрез разширение капацитета на ПГХ „Чирен“, както и търсене на възможности за изграждане на ново газово хранилище
- Увеличаване на капацитета за внос и износ на електроенергия чрез нов междусистемен електропровод

Борба с енергийната бедност. Защита на уязвимите потребители

- Дефиниране на енергийно бедните и приемане на план за намаляването на техния брой.
- Създаване на допълнителен механизъм за защита на уязвимите клиенти в процеса на пълна либерализация на електроенергийния пазар.
- Ще бъдат предприети мерки, които да защитават уязвимите и енергийно бедни потребители, които биха изпитвали трудности при останалите промени в сектора.

Децентрализация на енергийната система

- Завишаване на изискванията към мрежовите оператори за включване в системата на малки, децентрализирани инсталации
- Децентрализирани системи за отопление

Запазване и реализиране на българския енергиен потенциал

- Запазване и развитие на капацитета на ядрената енергетика
- Довършване на изграждане на Национално хранилище за погребване на ниско и среднорадиоактивни отпадъци. Безопасността на АЕЦ „Козлодуй“ ще се гарантира допълнително от възможността ниско - опасните радиоактивни отпадъци да се съхраняват в сигурно хранилище.
- Подкрепа за проучвания за природен газ и нефт в дълбоко Черно море.

Мерки за преодоляване на кризата в енергетиката

- Енергийната сигурност е национална сигурност.
- Диверсификацията на източниците и маршрутите за доставка на природен газ е водещ приоритет за нас.
- С цел гарантиране сигурността на доставките на природен газ, „Булгаргаз“ ЕАД незабавно следва да обяви публичен и прозрачен международен търг за избор на доставчик на втечен природен газ, с който да сключи дългосрочен договор.
- Предвиждаме да бъде извършено реструктуриране на фонд „Сигурност на

	<p>електроенергийната система“ с цел осигуряване на механизъм и критерии за подпомагане на небитовите потребители на природен газ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • В следващите четири години ще насочим усилията си към развитието на местния добив на енергийни ресурси, в т.ч. в дълбоко Черно море.
<p>Справедлив преход</p>	<p>Преобразуване на енергийния сектор Реформи и политики</p> <p>Трансформация на регионите, най-силно засегнати от Зелената сделка въглищните региони не бива да се превръщат в жертва на трансформацията, а напротив – с подходящи мерки на местно ниво да използват възможностите за модернизация на икономиката, да създават нови работни места, да използват чисти технологии и да съхраняват природата. Сред тези мерки са:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изработване на модел за енергиен преход. • Изготвяне на Планове за справедлив преход с активното участие на заинтересованите страни до края 2022 г. Всеки район, който ще бъде засегнат от прехода към чиста енергия, ще изготви собствен план, приложим към конкретните условия на местно ниво, който ще начертае необходимите инвестиции, мерки и реформи, за да няма загуба на работни места, затворени заводи и фалирали бизнеси. • Инвестиции в технологии за понижаване на емисиите на CO₂, в т.ч. в инсталации за улавяне и съхранение/оползотворяване на въглерод (CCS/CCU). • Мобилизиране на академичната и експертната общност за научно и експертно подпомагане на прехода, проучване и анализ на различните технологични решения. • Създаване на индустриални зони. Териториите, на които е извършван въгледобив, имат огромен потенциал да се превърнат в индустриални центрове. Ще приемем законодателство, което да е благоприятно за инвеститорите и да отвори нови възможности за въглищните райони. • Създаване на водородна долина в района на Стара Загора/Марица-Изток. • Обучение и преквалификация. Най-важни в прехода към чиста енергия са хората. Ще предвидим специални мерки за обучението и преквалификацията на хилядите работници в тежката индустрия, въгледобива и енергетиката, за да могат тези хора да използват опита и компетентността си и да се включат активно в новите технологии и инвестиции.
<p>Сектори с отношение към климатичните политики</p>	<p>Основна промяна в подхода за инвестиране: Ще създадем Фонд за декарбонизация, чрез който ще създадем модел за многократно оползотворяване на предоставен заемен ресурс за целите на мащабиране на всички мерки за енергийна ефективност.</p> <p>Повече инвестиции за по-силна икономика Предлагаме цялостен преглед на насърчителните мерки в Закона за насърчаване на инвестициите и въвеждане на нови в подкрепа на енергийната ефективност и въглероднеутралност на бизнеса.</p> <p>Туризм Свързани мерки: 8. Нова стратегия „умно зелено“ за съвместно използване на защитени територии при опростени и ясни механизми на взаимодействие с контролните органи и МОСВ. За 24 месеца ще сложим край на „зеления рекет“. 18. Ще създадем национална програма, свързана с перспективите пред климатичната миграция и насърчаваща трайното заселване на граждани от страните-членки на ЕС. 23. Съвместно с браншовите камари ще създадем ефективен механизъм за прогнозиране и управление на кризи в туризма и ще финансираме за 24 месеца изчерпателни научни проучвания за климатични, индустриални и социални рискове по области.</p> <p>Земеделие и храни Мярка: Адаптация на сектора към изменението на климата и управлението на кризи чрез</p>

	<p>диверсификация на системата за управление на риска</p> <p>Дейности:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Надграждане на системата за управление на риска чрез предоставяне на финансов принос към застрахователната премия за култури, животни и растения срещу загуби, причинени от неблагоприятни климатични промени и болести по животните и растенията, заразяване с вредители и екологични инциденти. 2. Създаване на Национален взаимоспомагателен фонд за покриване на щети от градушки и други неблагоприятни климатични и катастрофични събития. <p>Гори</p> <p>Цел: развитие на иновативно горско стопанство, за устойчиво и интегрирано управление на горите и останалите територии в селските райони при условията на климатични предизвикателства и общите ангажименти на ЕС в обхвата на “зелените политики”.</p> <p>Тази цел е част от съгласуваната политика на страната, чрез процеса „Forest Europe“, Инициативата „Подготвени за цел 55“ и в рамките на Стратегии на ЕС за горите 2030. Свързана е с растящата обвързаност на международните пазари за храни, горива и продукти, необходимостта от въглеродна неутралност при земеползването, както и високата степен на риск от разпространение на нови заболявания сред дивата природа и човешкото общество.</p> <p>Мерки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обективно определяне на възможностите и приноса на горите за намаляване на въглеродния отпечатък на страната и постигане на целите на ЕС в стратегии за биоразнообразието и горите - разширяване на капацитета и компетенциите на структурите и служителите в горите за интегрирано, адаптивно управление на природните ресурси в условията на националните ангажименти за изпълнение на климатичните цели на ЕС до 2030 година.
--	--

<p>Коалиция “Демократична България” - https://demokrati.bg/parlamentarni-izbori-oktomvri-2022/programa/</p> <p>Цели и мерки, определени в предизборната програма на партията и в предизборните изявления на нейни представители</p>	
<p>Климат</p>	<p>Осигуряване на достатъчни собствени приходи на ЕС при провеждане на общите политики, в т.ч. на климатичните и здравните политики, на общата политика по сигурност, на Европейския възстановителен план и на гаранционните/презастрахователни фондове за поддържане на общите социални политики на Съюза.</p> <p>Изграждане на устойчиво земеделско стопанство, което отговаря на потребностите на обществото, допринася за опазване на околната среда и природните ресурси и преодоляване на климатичните промени и което води до развитие и просперитет на селските райони.</p>
<p>Енергетика</p>	<p>Диверсификация на енергийните доставки, към подобряване на правната и институционална рамка на сектора, към демонополизация и намаляване на концентрацията, от което ще последват предвидимост и понижаване на разходите на населението и бизнеса, заздравяване на българската икономика и подобряване на състоянието на българската национална сигурност. През следващите 10 години българската енергетика трябва да претърпи трансформация, като се превърне в модерен сектор от XXI век, позволяващ широката употреба на електрически автомобили, ВЕИ производство, умни мрежи и декарбонизирана икономика.</p> <p>Демократична България ще:</p> <ul style="list-style-type: none"> - изработи нова енергийна стратегия с хоризонт до 2050 г., в която ще заложи намаляването на емисиите на парникови газове, повишаването на енергийната ефективност, увеличението на дела на възобновяеми енергоизточници и осигуряването на минимум 15% ниво на междусистемна електроенергийна свързаност- подкрепи проекта на НЕК ЕАД за изграждане на

	<p>язовир „Яденица“ и за увеличаване обема на долния изравнител на ПАВЕЦ „Чаира“;</p> <ul style="list-style-type: none"> - работи за либерализиран пазар за електроенергия за всички потребители, съчетан с мерки за защита на енергийно бедните; - работи за извършване на оценка и анализ на изпълнението на проектите по извеждане от експлоатация на блокове 1–4 на АЕЦ „Козлодуй“, в това число и на ефективността, и на темповете на преработка и погребване на радиоактивни отпадъци; - работи за промяна на регулаторната рамка за приоритетно развитие на ВЕИ източниците – слънце, вода, вятър, хидротермална енергия, водород и биомаса, както и за оползотворяване на потенциала за производство на биогаз; - въведе данъчни облекчения или субсидии за закупуване на електрически и хибридни автомобили; т между държавите членки на ЕС; - реструктурира финансовата рамка за производството на електроенергия от изкопаеми горива до 2025 г.; - развива производството на възобновяем водород чрез използване предимно на вятърна и слънчева енергия; - работи за участието на страната в изграждане на трансевропейска енергийна инфраструктура, която да допринесе за предотвратяването на резки енергийни ценови шокове, която да спомага за въвеждането на по-голяма конкуренция на пазара, както и да улеснява развитието на възобновяема енергия; - работи за гарантиране на конкурентоспособността на българския бизнес и индустрия чрез създаване на прозрачни пазарни условия за търговия с електроенергия и природен газ както на едро, така и на дребно, чрез елиминиране на каквито и да било съмнения за корупция при продажбата на електроенергия от държавни енергийни предприятия, на нелоялни търговски практики или на фаворизиране на определени олигархични кръгове; - подложи на преразглеждане на заключващи икономическото развитие проекти като „АЕЦ „Белене“ и „Козлодуй 7“, при внимателна преценка на всички аргументи „за“ и „против“, и ще обяви конкурс за безядрено използване на площадката на АЕЦ „Белене“; - оптимизира структурата и дейността на държавните дружества в енергетиката, като ги освободи от несвойствени и губещи дейности; - ограничи разходите за покупка на въглеродни емисии за всички засегнати дружества; - работи за ограничаване на зависимостта от вноса на изкопаеми горива и ядрено гориво чрез изграждане на заместващи ВЕИ мощности; - модернизира разпределителните и топлопреносните мрежи чрез децентрализация, гъвкави тарифни политики, дигитализация и интелигентни алгоритми.
<p>Справедли в преход</p>	<p>Нови работни места, ориентирани към бъдещето, и продължаващо обучение за придобиване на уменията, необходими за зеления преход.</p>
<p>Сектори с отношение към климатичните политики</p>	<p>Демократична България си поставя за цел:</p> <ul style="list-style-type: none"> - чист въздух и чиста вода за всеки в България - съхранено биологично разнообразие - по-чиста енергия и авангардни иновации в областта на чистите технологии - интегриране на принципите на кръговата и био-базираната икономика във всички икономически сектори и отделяне на икономическия ръст от използването на ресурси - нови работни места, ориентирани към бъдещето, и продължаващо обучение за придобиване на уменията, необходими за зеления преход. <p>Ние от Демократична България ще:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стимулираме бизнеса, особено МСП, за преминаване към кръгови модели на създаване на стойност и за намаляване на екологичния им отпечатък; - поощрим домакинствата за намаляване на отпадъците, многократната им употреба и рециклиране и за участие в споделени модели на потребление; - работим за трайно подобряване на качеството на въздуха в населените места, като: - засилим контрола върху индустриалните източници на замърсяване и актуализираме санкциите;

	<ul style="list-style-type: none"> - стимулираме използването на ВЕИ и изграждането на малки децентрализирани топлофикации, както и максимално ще ограничим отоплението с твърди горива и нерегламентираното изгаряне на всякакви горими вещества и ресурси; - постепенно електрифицираме градския транспорт и създадем условия за устойчива мобилност, велотранспорт и електромобилност; - модернизираме ВиК сектора, като въведе изпълнима програма за подмяна на амортизираните водопроводи, проведе пълен технически и финансов одит на ВиК операторите, приложи оздравителни програми и гарантира социалната поносимост и качеството на услугите; - въведем пълна прозрачност, почтеност и професионализъм в управлението на горите; - въведем пълна прозрачност и обществен ангажимент и в управлението на зоните, включени в Натура 2000; - увеличим тройно дела на строго защитените територии на сушата и в морето, следвайки европейските и глобални цели за 2030 г.; <p>Работим за промяна на законодателството и правоприлагането при противодействие на престъпленията срещу околната среда, биоразнообразието и животните.</p> <p>Намаляване на въглеродния отпечатък на селскостопанските дейности.</p>
--	---

Партия БСП - https://bsp.bg/predizborni_prioriteti.html Цели и мерки, определени в предизборната програма на партията и в предизборните изявления на нейни представители	
Климат	Сектор “Околна среда и зелена икономика” Цел I: Зелена икономика за устойчиво намаляване на въглеродните емисии Задължение на индустрията с високи въглеродни емисии ежегодно да финансира залесителни и/или рекултивационни дейности.
Енергетика	Цел: Социална и зелена енергетика на България Мерки: Дейности за изграждане на възобновяеми енергийни източници с акцент върху хидроенергийния потенциал на р. Дунав; Развитие на българската ядрена енергетика. Приоритетно изграждане на нова атомна централа в Белене. Поддържане, модернизация и развитие на ядрените мощности в АЕЦ „Козлодуй“. Проучване и използване на технологии за внедряването на малки модулни реактори; Стимулиране разработването и внедряването на технологии, използващи водорода; Подчиняване либерализацията на енергийния пазар в интерес на хората. Гарантиране доставките на енергия за „енергийно зависимите“ потребители; Огромен скок и радикална промяна в областта на енергийната ефективност чрез превръщането ѝ в общонационална задача; Законодателни стимули за всеки български гражданин и търговско дружество, които допринасят за енергийната ефективност.
Справедли в преход	Енергетика Нови зелени инвестиции в комплекса „Марица Изток“ и намаляване цената на електроенергията Околна среда и зелена икономика Цел II: Държавен ангажимент за намаляване на енергийната бедност и постигане на чиста природа и здрави хора
Сектори с отношение към климатични	Околна среда и зелена икономика Мерки: Разширяване на системата за контрол на качеството на водите. Инсталации за пречистване на питейни води;

те политики	<p>План за залесяване на обезлесените територии около реките и язовирите;</p> <p>Разширяване на системата за контрол на качеството на атмосферния въздух в 100-те населени места с най-много жители и всички национални курорти;</p> <p>Държавата като собственик ще извършва санитарната и промишлената сеч и залесяването в държавните гори чрез държавните горски предприятия;</p> <p>Компексаторно залесяване на територии, засегнати от незаконни сечи и при изграждане на нова пътна инфраструктура поне колкото площта, покрита от нови пътища;</p> <p>План за възстановяване на унищожени влажни зони по поречието на р. Дунав;</p> <p>Безвъзмездно държавно финансиране на общинските програми за подобряване качеството на въздуха, за сметка на 5% до 10% от преизпълнението на приходите в бюджета и/или бюджетни икономии, но не по-малко от 100 млн. лева годишно.</p>
-------------	--

<p>Партия ДПС https://www.dps.bg/izbori-2022/programa.html</p> <p>Цели и мерки, определени в предизборната програма на партията и в предизборните изявления на нейни представители</p>	
Климат	Няма конкретни текстове.
Енергетика	<p>Енергийна политика</p> <p>Осигуряване на стабилност и диверсификация на енергийната система, без това да е в ущърб на гражданите;</p> <p>Енергийна диверсификация на страната чрез намаляване и ликвидиране на енергийната зависимост от Русия;</p> <p>Осигуряване стабилност на енергийната система – газове и петролни доставки на максимално добри цени без посредници;</p> <p>Запазване цените на ел. енергията за населението;</p> <p>Компенсирание цените на ел. енергията за бизнеса;</p> <p>Фиксиране на пределни цени на горивата;</p> <p>Помощи за хората, които се отопляват с дърва чрез пълна компенсация на нарастването на цените на дървата за огрев.</p>
Справедли в преход	<p>Няма конкретни текстове в програмата.</p> <p>Единствено, през април 2021 г. евродепутатите на ДПС са изразили своя поглед върху Зеления пакт и неговото многопластово приложение, вкл. и позицията за справедливия преход⁹.</p>
Сектори с отношение към климатичните политики	Няма конкретни текстове в програмата.

<p>Партия ИТН - https://pp-itn.bg/programa/</p> <p>Цели и мерки, определени в предизборната програма на партията и в предизборните изявления на нейни представители</p>	
Климат	<p>Опазване на околната среда</p> <p>Приоритет: Ще стартираме плавен преход към по-зелени политики по климат и околна среда за</p>

⁹ [Позиция на евродепутатите от ДПС \(април 2021 г.\)](#)

	<p>смекчаване на неблагоприятното въздействие върху човешкото здраве, екосистемите и икономиката и адаптиране към измененията на климата.</p> <p>Какво ще правим? Плавен преход към по-зелени политики по климат и околна среда за смекчаване на неблагоприятното въздействие върху човешкото здраве, екосистемите и икономиката. Допринасяне към целите по Европейската зелена сделка и постигане на целите на България по разходо-ефективен начин с отчитане на икономическото състояние на страната и справедливия преход.</p> <p>Как ще го направим? Промяна в курса на развитие и преговорите по политиките по климат и околна среда. Преглед и по-добро прилагане на законодателството по климат и околна среда. Прозрачно, ефективно и целево използване на предвидените финансови механизми. Повишаване на административния капацитет.</p> <p>Енергетика Какво ще направим? Привеждане на законодателството в съответствие с актуалните енергийни политики и целите в Националната доктрина за енергийно развитие и съкращаване на вредните емисии. Изпълнение на целите на Зелената сделка със специално разработени мерки и инструменти за (официално дефинирани) енергийно бедни домакинства, за повишаване на благосъстоянието им.</p> <p>Как ще го направим? Комплекс от законодателни промени за енергетика, околната среда, регионалното развитие, горското стопанство, транспорт и др., насочени към постигане на въглеродна неутралност след 2050 г.</p>
Енергетика	<p>Приоритети: Нова балансирана политика в областта на енергетиката в рамките на Национална доктрина за енергийно развитие. Съкращаване на вредните емисии в интерес на обществото и в съответствие с актуализираната за България европейска "Зелена сделка". Запазване ролята на ядрената енергетика в съответствие с новите реалности в геополитически план. Оздравяване на структуроопределящите държавни енергийни дружества, осигуряване спазването на пазарни принципи и въвеждане на механизми за справяне с корупцията. Разработване и приложение на механизъм на национално ниво за защита на енергийно уязвимите домакинства при предстоящата либерализация на пазара. Хармонизиране на националното законодателство с актуалните енергийни политики и целите в Националната доктрина за енергийно развитие.</p> <p>Какво ще направим? Формиране на нова балансирана политика в енергетиката в интерес на обществото, индивидуалния потребител и националните интереси в съответствие с европейската „Зелена сделка“.</p> <p>Как ще го направим? Преглед на енергийните политики, стимулиране развитието на зелена енергетика, запазване ролята на диверсифицирана ядрена енергетика, поощряване превръщането на индивидуалните потребители в производители на зелена енергия, разнообразяване на газовите доставки и проучване за собствен добив.</p>
Справедли в преход	<p>Допринасяне към целите по Европейската зелена сделка и постигане на целите на България по разходо-ефективен начин с отчитане на икономическото състояние на страната и справедливия преход. Разработване и приложение на национална стратегия за конверсия на въглищните региони във високотехнологични индустриални зони, с крайна цел постигане на устойчив икономически растеж и</p>

	<p>откриване на нови работни места. Какво ще направим? Разработване и приложение на национална стратегия за конверсия на въглищните региони във високотехнологични индустриални зони, с краен резултат повишаване на заетостта в регионите. Как ще го направим? Постепенно заместване на въглищните ТЕЦ с високоефективни блокове, нови мощности на ВЕИ на освободените и рекултивирани минни табани, комбинирано производство на водород. Нормативна уредба за регистриране, класификация и компенсиране на енергийно бедните домакинства и план за действие за целево насочване на ресурса на НПВУ и Зелената сделка към най-уязвимите потребители.</p>
Сектори с отношение към климатичните политики	<p>Тематична област <u>“Околна среда”</u> Приоритети: Ще насочим засилен управленски и контролен ресурс към опазването, поддържането и възстановяването на биоразнообразието и екосистемите. Ще предприемем спешни мерки и разработим дългосрочни политики за подобряване на качеството на атмосферния въздух на територията на страната. Ще продължим да развиваме националната система за мониторинг на околната среда и ще повишаваме информираността на всички заинтересовани, обществото и гражданите относно изпълнението на целите и политиките за опазване на околната среда, в т.ч. и публичния достъп до екологична информация.</p>

<p>Партия “Възраждане” - https://vazrazhdane.bg/programa Цели и мерки, определени в предизборната програма на партията и в предизборните изявления на нейни представители</p>	
Климат	Няма конкретни текстове.
Енергетика	<p>Какво предлагаме?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Разработване на дългосрочна национална доктрина за развитието на енергетиката. Доктрината ще регламентира стратегическите цели и политики за развитие на отрасъла, оптимизацията на енергийния баланс по отношение на видовете енергия и обезпечеността с енергийни носители, диверсификацията на източниците, възможностите за създаване на запаси, облекченото въвеждане на микромощности, обезпечаването на отрасъла със специалисти, развитието на научно-техническия потенциал, развитието и поддържането на материалната база, ефективността и ефикасността при производството и ползването на електрическа енергия. 2. Реформиране на ДКЕВР, НЕК и БЕХ. 3. Преразглеждане на тарифите и ефективно държавно регулиране на цените на доставка на електроенергия. 4. Стриктен контрол над монополистите и строго санкциониране при всяко нарушение. 5. Регулиране на изкупните цени на „зелената“ енергия и произвежданата от ТЕЦ-1 и ТЕЦ-3 в „Марица-изток“, които облагодетелстват основно олигархичните кръгове около Иво Прокопиев и Цветелина Бориславова, респективно – служат за износ на национален доход, като същевременно правят неефективна и непродаваема добитата у нас енергия и товарят сметките на бизнеса и домакинствата. 6. Разработване и подпомагане на производството и използването на микро и мини енергодобивни съоръжения и системи за енергийна независимост на малки жилищни, селско стопански и производствени обекти, така че всяко, дори малко предприятие и домакинство да могат да участват в добива и разпределението на енергия. 7. Стимулиране на влизането на нови – средни и малки участници на пазара на електроенергия в

	<p>етапите производство, пренос и разпределение, така че настоящите монополисти постепенно да губят монополното си положение.</p> <p>8. Стимулирането на нови технологии, които позволяват по-голям ефект при добива на енергия от единица енергоносител, би могло да доведе до разработването и нови, неефективни към момента находища на енергийни носители.</p> <p>9. Обратно изкупуване на дистрибуторските мрежи от държавно контролирани дружества.</p> <p>10. Възстановяване на проектите, транзитиращи енергоносители, след почистването им от корупционните наслоения върху тях. Участие в транснационални транзитиращи системи, при запазване на националния интерес.</p> <p>11. Изграждане на система от стимули и санкции с цел въвеждане на ресурсоспестяващи и щадящи природата технологии при производството и консумацията на електроенергия</p> <p>12. Ефективно използване на алтернативни източници за отопление – заводи за изгаряне на битови отпадъци, термални минерални води и т. н.</p>
Справедли в преход	Няма конкретни текстове.
Сектори с отношение към климатичните политики	<p>Сектор “Екология”</p> <p>Държавна стратегия за изграждане на мрежа за обществен, високо екологичен транспорт в градовете.</p> <p>Контрол на чистотата на настилките на улиците - с цел предотвратяване на праховото замърсяване на въздуха.</p> <p>Данъчни облекчения за използване на екологични превозни средства – както електрически, така и работещите на природен газ и метан.</p> <p>Държавна стратегия за масово въвеждане на икономично и екологично отопление.</p> <p>Държавна политика за залесяване на вече обезлесени райони. Контрол върху промишления дърводобив. Контрол върху ниско-технологичните производства.</p>

<p>Партия “Български възход” - https://www.facebook.com/bgvazhod/</p> <p>Цели и мерки, определени в предизборната програма на партията и в предизборните изявления на нейни представители</p>	
Климат	Няма публикувана програма.
Енергетика	Стефан Янев в Козлодуй: "Ние сме за нови ядрени мощности в Козлодуй и Белене, удължаване максимално срока на въглищните централи и стопиране на зелената сделка в Европа." (фейсбук страница на партията)
Справедли в преход	N/A
Сектори с отношение към климатичните политики	N/A